ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ

SOCIAL SCIENCE

ತರಗತಿ VIII

STANDARD VIII

ಭಾಗ – II

PART - II

ಕೇರಳ ಸರಕಾರ
ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT), ಕೇರಳ
2016

KT 561-1/Social Sci. 8(K) Vol-2

ರಾಷ್ಟ್ರ ಗೀತೆ

ಜನಗಣಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯ ಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತಾ,
ಪಂಜಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ
ದ್ರಾವಿಡ ಉತ್ಕಲ ವಂಗ,
ವಿಂಧ್ಯಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ,
ಉಚ್ಛಲ ಜಲಧಿತರಂಗ,
ತವಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ,
ತವಶುಭ ಆಶಿಶ ಮಾಗೇ,
ಗಾಹೇ ತವ ಜಯ ಗಾಥಾ
ಜನಗಣಮಂಗಲದಾಯಕ ಜಯ ಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ,
ಜಯಹೇ, ಜಯಹೇ, ಜಯಹೇ,
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯಹೇ!

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಭಾರತವು ನನ್ನ ದೇಶ, ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿಯರು.

ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಸಂಪನ್ನ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಂಪರೆಗೆ ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ನನ್ನ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಆನಂದವಿದೆ.

State Council of Educational Research and Training (SCERT)
Poojappura, Thiruvananthapuram 695 012, Kerala

Website : www.scertkerala.gov.in
e-mail : scertkerala@gmail.com
Phone : 0471 - 2341883, Fax : 0471 - 2341869
Typesetting and Layout : SCERT
First Edition : 2015, Reprint : 2016
Printed at : KBPS, Kakkanad, Kochi-30
© Department of Education, Government of Kerala

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ,

ಇದು ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪಾಠಪುಸ್ತಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಿಮಾಂಸೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಇದು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಲ್ಲ. ಚರಿತ್ರೆಯು ಕಟ್ಟನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ಜಲಾಶಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದು ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ ಇರುವುದೆಂದೂ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ನಿಮಗೆ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರೊಳಗಿನ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಬಂಧದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಆಶಯಂಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದರ ಕುರಿತಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗುಣಾತ್ಮಕವೂ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪಾಠಪುಸ್ತಕವು ಹೇಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇದು ನಿಮಗೆ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಗಬಹುದು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪೌರರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಇದು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಲ್ಲುದು.

ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ,

ಡಾ. ಜೆ. ಪ್ರಸಾದ್
ಡೈರೆಕ್ಟರ್
ಎಸ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ. ತಿರುವನಂತಪುರ

TEXT BOOK DEVELOPMENT COMMITTEE

PARTICIPANTS

Ajay Kumar N
H.S.S.T. Economics, G.H.S.S. Bekur, Kasaragod

Abdul Azeez V.P.
H.S.S.T. History, V.P.K.M.M.H.S.S. Puthoor, Pallikkal.

Jamal K.
H.S.S.T. History, R.A.C.H.S.S. Kadameri, Kozhikode

John Crystopher
G.H.S.Mangad, Kollam

V.T. Jayaram
Lecturer, DIET, Thrissur.

Pradeepan T.
H.S.S.T. History
G.H.S.S. Kallachi

P.N. Muralidharan Nair, H.S.S.T. Political Science, N.S.S.H.S.S. Anikkad, Kottayam.

Yousaf Kumar S.M. H.S.S.T., History, Govt. Model Boys H.S.S., Attinagal, Thiruvananthapuram.

Vargees Pothan, H.S.S.T., Economics, St. Johns, H.S.S. Mattam, Mavelikkara, Alappuzha.

Wilfred John S. H.S.S.T. Geography M,G,H.S.S. Kaniyappuram, Thiruvananthapuram.

Shanlal A.B., H.S.S.T., Geography, Govt. Model Boys, H.S.S. Harippad, Alappuzha.

Pradeep Kumar T.V., H.S.A, , Durga H.S.S., Kanhangad, Kasaragod.

Shujamon S, H.S.A., P.N.M.G.H.S.S., Koondallur, Chirayinkeezh, Thiruvananthapuram.

EXPERTS

Dr. Abdul Razak P. P. Associate Professor, Dept. of History, P.S.M.O. College, Thiroorangadi.

Chithra Madhavan, Research Officer, Geography, SCERT

Dr. N. Hafees Mohammed
Co-ordinator, Dept. of Socialogy, Calict University

I.P. Joseph, Assistant Professor (Rtd.) S.C.E.R.T.

Manoj Kumar P.S., Assistant Professor Dept. of History, K.K.T.M. College, Kodungallur, Thrissur.

Dr. Priyesh M. Assistant Professor, Dept. of Economics, University College,Thiruvananthapuram.

ACADEMIC CO-ODINATOR

Manoj K.V., Research Officer, SCERT.

KANNADA VERSION

PARTICIPANTS

Sathyanarayana Rao K.V., Headmaster, G.H.S., Soorambail..

Suresha P., H,S,A, G.H.S.S., Bekur.

Ganesh Kumar S. , H.S.A. , S.G.K.H.S. Kudlu.

Bhanu A.C., H.S.A., G.V.H.S.S., Mulleria.

LANGUAGE EXPERT

Dr. P. Shrikrishna Bhat, Rtd. Professor (Kannada) Govt. College Kasaragod.

CO-ORDINATOR OF TRANSALATION

Dr. Faisal Mavulladathil, Research Officer
SCERT, Thiruvananthapuram.

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT)
ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಪೂಜಪ್ಪುರ, ತಿರುವನಂತಪುರ - 695012

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

08. ಗಂಗಾಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ	127
09. ಮಗಧದಿಂದ ಥಾನೇಶ್ವರದವರೆಗೆ	145
10. ಭೂಮಿಯ ಹೊದಿಕೆ	165
11. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ	181
12. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಜಲ	195
13. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ	211

ಕಲಿಕೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ- ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಕ್ರೋಡೀಕರಣ

ಪ್ರಧಾನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವವುಗಳು

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು.

ಸ್ವಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

08 ಗಂಗಾಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ

ಬಿ.ಸಿ.ಇ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ. ಪೂರ್ವ ಯುರೋಪಿನ ಪೋಲೆಂಡಿನಿಂದ ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದವರೆಗಿನ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದ ಇಡಿಯನ್ಮಾರರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮೇವಿನ ಕೊರತೆಯು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದುವು. ಅವರು ಪಶ್ಚಿಮ, ಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು. ಅವರು ಜಾನುವಾರುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾವು ಸಾಕಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಒಯ್ದರು. ಪ್ರಯಾಣದ ಮಧ್ಯೆ ಭೇಟಿಯಾದ ಹಲವು ಜನವಿಭಾಗದವರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿಯೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ ಅವರಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇರಾನ್, ಅಫಘಾನಿಸ್ಥಾನದ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು. ಇವರನ್ನು ಆರ್ಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಕೃಪೆ : ಎ.ಎಲ್.ಭಾಷಾ 'ಇಂಡಿಯ ಎನ್ನ ವಿಸ್ಮಯಂ'

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸಿಕಾರರಾದ ಎ.ಎಲ್. ಬಾಷಾರ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ದ ಭಾಗವನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

- ಆರ್ಯರು ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದ ಇಡಿಯನ್ನಾಂರರಾಗಿದ್ದರು.
- ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳವು ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು.
-
-
-

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿರುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್	ಲ್ಯಾಟಿನ್	ಗ್ರೀಕ್	ಸಂಸ್ಕೃತ
♦ ಫಾದರ್	♦ ಪಾಟರ್	♦ ಪೇಟರ್	♦ ಪಿತೃ
♦ ಮದರ್	♦ ಮಾಟರ್	♦ ಮೇಟರ್	♦ ಮಾತೃ

ಅವುಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಯುರೋಪಿನ ಮತ್ತು ಏಷ್ಯಾದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂಡೋ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಆರ್ಯರೆಂದು ಕರೆದರು. ಋಗ್ವೇದವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಯರ ವಲಸೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ಪರಾಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಸರಮ - ಪಣಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ

ಸರಮ : **ಪಣಿಪ್ರಧಾನರೇ ನಾನು ಇಂದ್ರನ ದೂತಿಕೆಯಾಗಿರುವೆನು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕಳುಹಿಸಿದರು.**

ಪಣಿಯರು : **ಸರಮ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿರುವಿ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದು ಹೇಗೆ?**

ಸರಮ : **ನಾನು ನದಿ ದಾಟಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು, ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಧಾರಾಳ ಜಾನುವಾರುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.**

ಪಣಿಯರು : **ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಸನದಿ ಈಜಿ ಬರಲು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು?**

ಸರಮ : **ನದಿ ದಾಟಲು ಮೊದಲು ನನಗೆ ಭಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ರಸನದಿ ಈಜಿ ದಾಟಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.**

ಇದು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರನ ಬೇಟೆ ನಾಯಿಯಾದ ಸರಮ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಪಣಿಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯರು ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಪಣಿಯರಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ತಿರುಳು.

ಸುಮಾರು ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆರ್ಯರು ಭಾರತದ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಪ್ತ ಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕುದುರೆಯೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರಥವೂ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವು. ಅವರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದ ಕುದುರೆಯ ಎಲುಬುಗಳೂ ರಥಗಳ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

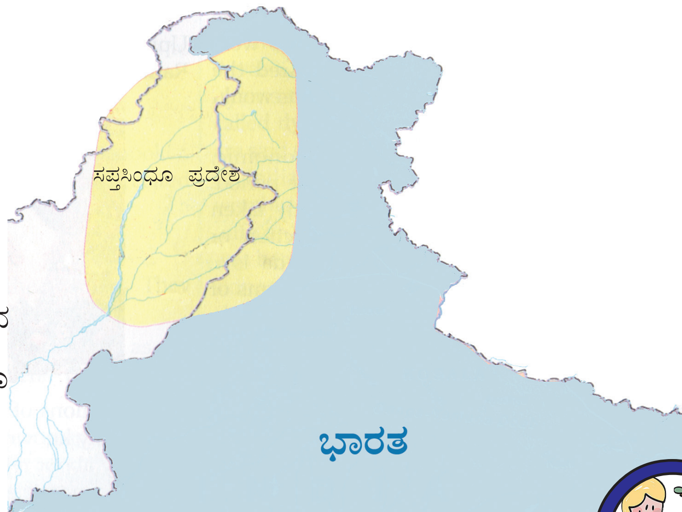

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆರ್ಯರ ಆಗಮನದ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಪುರಾವೆಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ

ಸಿಂಧೂನದಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ 5 ಪೋಷಕ ನದಿಗಳಾದ ಝೀಲಂ, ಚಿನಾಬ್, ರಾವಿ, ಬಿಯಾಸ್ ಮತ್ತು ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯೂ ಸೇರಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜನಜೀವನ

ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಜೀವನದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಜೀವನದ ವಿಶೇಷತೆಗಳಾವುವೆಂದು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ

- ಆರ್ಯರು ವಿವಿಧ ಗೋತ್ರಗಳಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೋತ್ರವೂ ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.
- ಗೋತ್ರದ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗೋತ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಗೋತ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಗೋತ್ರ ಸಭೆಗಳಿದ್ದುವು. (ವಿಧಾತ, ಸಭೆ, ಸಮಿತಿ ಎಂಬೀ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರ ಸಭೆಗಳು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು.)
- ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಆರ್ಯರ ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬಾಗಿತ್ತು.
- ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗವಿಷ್ಠಿ

ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೂ ಮೇವಿನ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧಗಳು ಗವಿಷ್ಠಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಯುದ್ಧದ ಗೆಲುವಿಗಾಗಿ ಯಾಗಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುರೋಹಿತರು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಗೋತ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಸಂಪತ್ತಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಇವರದ್ದಾಯಿತು.

ಋಗ್ವೇದದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಸುಬುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ

- ಪುರೋಹಿತರು
- ಸೈನಿಕರು
- ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು

ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ನೋಡೋಣ.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆರಂಭ ಕಾಲದ ಆರ್ಯರ ಆಚರಣೆಗಳು/ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸರಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಇಂದ್ರ ಅತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಮಾರುತ, ಸೂರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾನುವಾರು ಸಂಪತ್ತಿನ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಆರ್ಯರ ಜನಜೀವನದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಯಾವುವು?

ಗಂಗಾತೀರದ ಕಡೆಗೆ

ಬಿ.ಸಿ.ಇ. ಸಾವಿರದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಜನರು ಗಂಗಾಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಯಾಕೆ?

- ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ
-
-

ಸಪ್ತ ಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಗೂ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆರ್ಯರು ಗಂಗಾಸಮತಲದ ವನಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದರು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಯುಧಗಳ ಉಪಯೋಗವು ಈ ವಲಸೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಅನಂತರ ಕಾಲದ ವೇದಗಳಾದ ಅಥರ್ವವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ ಎಂಬವುಗಳಿಂದ ಬಿ.ಸಿ.ಇ. 1000 ದಿಂದ 600ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆರ್ಯರ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗಿನ ವಲಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ. ಉತ್ತರ

ಪ್ರದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣಗಳ ಮತ್ತು ಬೂದುಬಣ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಅವಶೇಷಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಬಣ್ಣಹಚ್ಚಿದ ಬೂದು ಬಣ್ಣದಿಂದಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಭಾಗಗಳು

ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣಗಳು

ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ರಾಂಝಿಖೇಡ, ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜೋಧಪುರ, ಹರಿಯಾನದ ಭಗವಲ್ಪುರ ಎಂಬೀ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಗಂಗಾ ನದಿತೀರದ ಜನರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಯುಧಗಳ ಅವಶೇಷಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಆರ್ಯರ ಪೂರ್ವದಕಡೆಗಿನ ವಲಸೆಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಕುರುಹುಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಕೃಷಿ ಸಮಾಜದ ಕಡೆಗೆ

ಗಂಗಾ ಬಯಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಆರ್ಯರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಸಮತಲಗೊಳಿಸಿದರು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೇಗಿಲನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉತ್ತು ನೆಲವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರು. ಕೃಷಿಯ ವ್ಯಾಪಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಆರ್ಯರು ಸ್ಥಿರವಾಸ ಹೊಂದಿದ ಕೃಷಿ ಸಮಾಜವಾಗಿ ಬದಲಾದರು.

ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಯೋಗವು ಆರ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದ ಜನರು ಸ್ಥಿರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಜನಪದವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋತ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ರಾಜನಾಗಿ ಬದಲಾದನು. ರಾಜಾಡಳಿತವು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿತ್ತು. ಗೋತ್ರ ಸಭೆಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೃಷಿಕರು ರಾಜನಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಲಿ, ಭಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾಜವು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

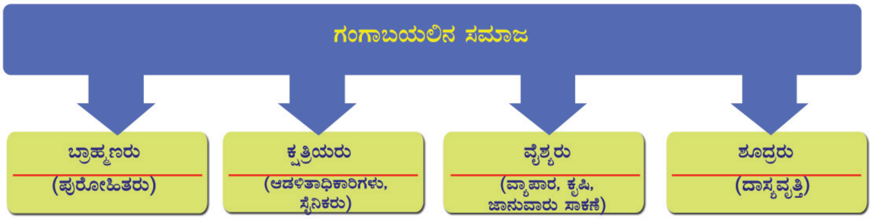

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಬಯಲಿನ ಜನವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿರಿ.

ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳಾದ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ, ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದವರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಸರಳವಾದ ಆಚರಣೆ ಹಾಗು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯಂತಹ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆಗಳು ತುಂಬಾ ದುಬಾರಿಯಾದುವು. ಪುರೋಹಿತರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲರಾದರು.

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಗಂಗಾ ಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಆರ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶ	ಗಂಗಾಬಯಲು
ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಾಕಣೆ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿತ್ತು	
ವಿಧಾತ, ಸಭೆ, ಸಮಿತಿ	
ಸಮಾಜವು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.	
ರಾಜ, ಪುರೋಹಿತರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು	
ಸರಳವಾದ ಆಚರಣೆಗಳು	
ಗೋತ್ರ	

ನಗರಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿವೆ

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಯೋಗವು ಗಂಗಾಬಯಲನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಇದು ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೂ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಗರಗಳಾಗಿ ಬದಲಾದುವು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಗರಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಜನರು ಅಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿರವಾಸ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಗೃಹ, ಶ್ರಾವಸ್ತಿ, ವೈಶಾಲಿ, ಬನಾರಸ್, ಕುಶಿನಗರ, ಕೌಸಂಬಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ನಗರಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊಸ ಒಂದು ಸಮಾಜವು ಬೆಳೆದು ಬಂತು. ವಸ್ತುಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿದ ನಾಣ್ಯಗಳು

- ನಾಣ್ಯಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದುವು.
-
-

ಹೊಸ ಆಶಯಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಜನರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದುವು. ಬಿ.ಸಿ.ಇ. 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?

- ಯಾಗಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯು ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಯಿತು.
- ಆಚಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಪುರೋಹಿತರು ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು.
- ವ್ಯಾಪಾರವೂ ನಗರಗಳೂ ಬೆಳೆದಂತೆ ವೈಶ್ಯರು ಶ್ರೀಮಂತರಾದರು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನವೇ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆದುರಾಗಿ ಅನೇಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಇಂತಹ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವರನ್ನು 'ಶ್ರವಣರು' ಎಂದು

ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೈನಮತ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಮತಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಬೆಂಬಲವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬೀರಿದುವು. ಆಜೀವಿಕರು ಹಾಗೂ ಚಾರ್ವಾಕರು ಶ್ರವಣ ವಿಭಾಗದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಬಿ.ಸಿ.ಇ. 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ ಮತಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರಿ.

ಜೈನಮತ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಮತ

ಒಂದು ವಸಂತಕಾಲ. ರಾಜಕುಮಾರನು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯವು ಹಿಮವನ್ನು ಹೊದ್ದು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಆ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ದೃಶ್ಯದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪು ಹಂಸಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದು ರಾಜಕುಮಾರನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಏನು ಸೌಂದರ್ಯ! ಪಕ್ಕನೆ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಅದರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ಒಂದು ಬಾಣವು ನಾಟಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಆ ಹಂಸವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದನು. ಬಾಣವನ್ನು ಎಳೆದು ತೆಗೆದನು. ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಔಷದಿಯ ಸಸ್ಯದಿಂದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರ ರಸವನ್ನು ಗಾಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರನ ಸ್ನೇಹದ ಆರೈಕೆಯು ಹಂಸಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮಾವನ ಮಗನಾದ ದೇವದತ್ತನು ಓಡುತ್ತಾ ರಾಜಕುಮಾರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ನಾನು ಹೊಡೆದು ಬೀಳಿಸಿದ ಹಂಸವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಿ. ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸಾಧುಜೀವಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾಪವಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಯಾರೂ ಯಾರದ್ದೋ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರನು ಹೇಳಿದನು. ವಿವಾದವು ತೀವ್ರವಾದಾಗ ಅದು ರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಎರಡೂ ವಾದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. “ಶಿಕ್ಷಿಸುವವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ರಕ್ಷಿಸುವವನಿಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನೇ ಅದರ ಒಡೆಯ.” ರಾಜಕುಮಾರನು ಹಂಸವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟನು.

ಮೂಲ: ‘ಏಷ್ಯಾದ ಬೆಳಕು’

ಎಡ್ವಿನ್ ಅರ್ನಾಲ್ಡ್

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಈ ಕಥೆ ಸಾರುವ ನೀತಿ ಏನು?

ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಇದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ತತ್ವವನ್ನು 'ಅಹಿಂಸೆ' ಎನ್ನುವರು. ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ತತ್ವವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಬುದ್ಧನೇ ಈ ಕಥೆಯ ರಾಜಕುಮಾರ ಅವರು ಬೌದ್ಧ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಬುದ್ಧ

> **"ದೇವರ ರಹಸ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ನನಗರಿಯದು. ಆದರೆ ಮಾನವರು ಅನುಭವಿಸುವ ಕಷ್ಟಗಳ ಕುರಿತು ನನಗರಿವಿದೆ."**
>
> **ಶ್ರೀಬುದ್ಧ**

ಬುದ್ಧನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಕುರಿತು ಸೂಚಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು?

- ಮಾನವರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು.
-
-

ಬೌದ್ಧ ಮತದ ತತ್ವಗಳು ಬಿ.ಸಿ.ಇ. ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದವುಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಬುದ್ಧನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇಹಲೋಕದ ಜೀವನವು ದುಃಖಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಆಸೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಮೂಲವೆಂದೂ ಅವನು ಹೇಳಿದನು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಮತ್ತು ಯಾಗಗಳು ಆಸೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೈತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಬುದ್ಧನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಾರತದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಬೌದ್ಧಮತವು ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ಪಾಲಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ತ್ರಿಪೀಟಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

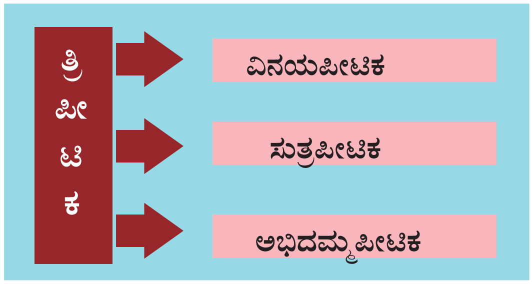

ಬೌದ್ಧಮತವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನೇಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ಸಂಘದ ಚಟುವಟಿಕಾ ವಿಧಾನವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ಬೌದ್ಧಮತದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗುಹೆಗಳು, ಚೈತ್ಯಗಳು (ದೇವಾಲಯಗಳು), ವಿಹಾರಗಳು (ಸನ್ಯಾಸಿ ಮಠಗಳು) ಹಾಗೂ ಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇವು ಶಿಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಳಿಸಿದ

ಸಾರಾನಾಥದ ಸ್ತೂಪ

ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳೊಳಗಿನ ವಾಣಿಜ್ಯ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಬೌದ್ಧಮತವು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತ್ತು. ಮ್ಯಾನ್ಮಾರ್, ಜಪಾನ್, ಚೈನಾ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಜಾವ, ಸುಮಾತ್ರಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳು ಬೌದ್ಧಮತದ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಬದಲಾದುವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧವಿಹಾರಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ. ನಲಂದಾ, ತಕ್ಷಶಿಲೆ, ವಿಕ್ರಮಶಿಲೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಬೌದ್ಧಮತ ಕಲಿಕೆಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದುವು.

ನಲಂದಾ ಮತ್ತು ತಕ್ಷಶಿಲೆಯ ಅವಶೇಶಗಳು

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಬೌದ್ಧಮತವು ಅದರ ಜನ್ಮನಾಡಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೊಳಗಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದಂತೆ ರಾಜರ ಬೆಂಬಲವು ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಮತವು ಮಹಾಯಾನ ಮತ್ತು ಹೀನಯಾನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಾದುದು ಆ ಮತದ ಮೇಲೆ ಜನರಿಗಿದ್ದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿತು. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುತ್ಥಾನವು ಬೌದ್ಧಮತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಬಾಧಿಸಿತು. ಶ್ರೀಬುದ್ಧನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನು ಜೈನಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಜೈನಮತದ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಜೈನಮತದಲ್ಲಿ 24 ತೀರ್ಥಂಕರರಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾವೀರರು 24ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರರಾಗಿದ್ದರು. ಜೈನಮತವು ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಜೀವಜಾಲಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ಜೈನಮತವು ವಿರೋಧಿಸಿತು. ಬೌದ್ಧಮತದಂತೆಯೇ ವೈದಿಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಹಾವೀರನು ವಿರೋಧಿಸಿದನು.

ಮಹಾನೀರನ ಶಿಲಾರೂಪ

ಜೈನಮತವು ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಸರಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾಸ, ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ, ಸರಿಯಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಜೀವನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮಹಾವೀರನು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವುದು, ಕೊಲೆ, ಕಳ್ಳತನ, ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಿಲಾಸ್ತೂಪ, ಗುಹಾಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರತಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಜೈನಮತವು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಮಟೇಶ್ವರರ ವಿಗ್ರಹವು ಇದಕ್ಕೆ

ಗುಹಾಕ್ಷೇತ್ರ

ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರರು ಮತ್ತು ದಿಗಂಬರರೆಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಳಗಾದುದು ಜೈನಮತದ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಮತ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಮತವು ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿತು ಎಂಬುದು ಈ ಮತಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ.

ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಮೆ

ಭಾರತದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜೈನಮತ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಮತವು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರಿ.

ಶ್ರೀಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ವೈಶಾಲಿ

ಬೋಧಗಯಾ

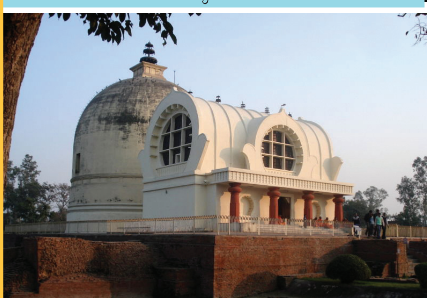

ಕುಶೀನಗರ

ಲುಂಬಿನಿ

ಪಾವಪುರಿ

ಸಾರಾನಾಥ

ಮಹಾಜನಪದಗಳು

ಅಜಾತಶತ್ರುವಿನ ಸಂದರ್ಶನ

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಇದು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಬೌದ್ಧಕೇಂದ್ರವಾದ ಭಾರ್‌ಹುತ್ತಿನ (Bharhut) ಒಂದು ಸ್ತೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದ ಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ತೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದೇ?

- ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಮೆರವಣಿಗೆ (ಕೆಳಗೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ).
- ರಾಜನು ಎರಡು ವೃಕ್ಷಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಲದ ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವನು (ಕೆಳಗೆ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ).
- ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಣಿಯರು ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತಿರುವರು (ಮೇಲೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ).
- ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಎದುರು ರಾಜನು ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವನು (ಮೇಲೆ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ).
-

ಇದು ಮಗಧದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಜಾತಶತ್ರುವು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದರ ವಿವಿಧ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಮಗಧವು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಜನಪದಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಮಹಾಜನಪದಗಳು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದುಬಂದವು ಎಂದು ನೋಡೋಣ.

ಪಶುಪಾಲನೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಯೆಡೆಗೆ ಇರುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತಲ್ಲವೆ. ಕೃಷಿಯ ವಿಕಾಸದೊಂದಿಗೆ ಜನರು ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವಾಸಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜನರು ಅಥವಾ ಗೋತ್ರಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ಜನಪದ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗಿರುವ ಜನಪದಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಜನವಿಭಾಗಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಜನವಿಭಾಗಗಳ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಆತ್ಮೀಯತೆಯು ಅವರು ವಾಸಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು.ಈ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಸ್ಪರ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಮಹಾಜನಪದಗಳಾದುವು. ಇಂತಹ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಜನಪದಗಳು ಭಾರತೀಯ ಉಪಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಮಹಾಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜರ ಆಡಳಿತವೂ ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತವೂ ನೆಲೆನಿಂತಿತ್ತು. ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತವು ನೆಲೆನಿಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗಂಗಾಸಮತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಹಾಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜಾಡಳಿತವು ನೆಲೆನಿಂತಿತ್ತು.

ಗಣಸಂಘ

ಜನವಿಭಾಗಗಳ ಅಥವಾ ಜನವಿಭಾಗದ ಮುಖಂಡರ ಸಂಘವನ್ನು ಗಣಸಂಘ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ತೀರ್ಮಾನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸುವ ಆಡಳಿತ ರೀತಿಯೂ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಡಳಿತದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದರು.

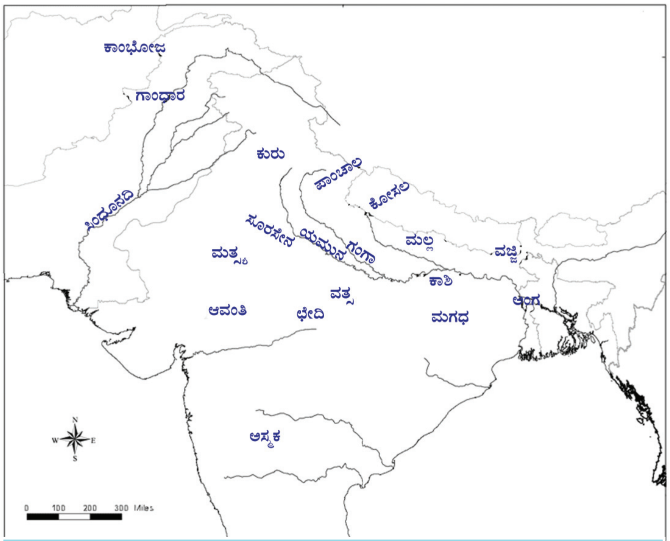

ಮಹಾಜನಪದಗಳು

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಪಟದಿಂದ ಮಹಾಜನಪದಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಮಗಧ			

ಮಗಧವು ಮಹಾಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನಾಗಿದ್ದುವೆಂದು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

- ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ನಿಕ್ಷೇಪವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು.
- ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕ ನದಿಗಳು ಮಗಧವನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿಸಿದುವು.
- ಗಂಗಾ ಸಮತಲದ ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳ ಮರಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ದೋಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.
- ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು.
- ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯದ ಪ್ರಗತಿ.
- ನದೀಜಲ ಸಾರಿಗೆ
- ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂತರಾದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಸೈನ್ಯವೂ.

ಮಗಧದ ಸ್ಥಾನ

ಮಗಧದ ಗೆಲುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಇರುವ ಅವರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಮಗಧದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಗಂಗೆಯೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೋನ್ ನದಿಯೂ ಇದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯಾಪರ್ವತವೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಂಪಾನದಿಯೂ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಐದು ಪರ್ವತಗಳು ಕೋಟೆಯಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವ ರಾಜಗೃಹವು ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಗಧವನ್ನು ಆಳಿದ ಪ್ರಧಾನ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜವಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಬಿಂಬಿಸಾರ ಅಜಾತ ಶತ್ರು	ಹರ್ಯಂಗ ರಾಜವಂಶ
ಶಿಶುನಾಗ ಕಾಲಶೋಕ	ಶಿಶುನಾಗ ರಾಜವಂಶ
ಮಹಾಪದ್ಮ ನಂದ	ನಂದ ರಾಜವಂಶ

ವಿದೇಶೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

" ಕಾಡಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಭೀಮಾಕಾರದ ಮೃಗ, ಅದನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಅದರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವವನು, ಮರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕಂಬಳಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೆಯ್ದು ತೆಗೆಯುವವರ ನಾಡು, ಜೇನಿಗಿಂತಲೂ ಸಿಹಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವರು, ಗುಲಾಮರಿಲ್ಲದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕೃಷಿಕರು, ಹಾಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ...."

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನು ಗ್ರೀಸನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮೆಸಿಡೋನಿಯಾದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಗ್ರೀಕ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಅವನು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನು ತಾನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ವಶಪಡಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದನು.

ಇದು ಮೆಸಿಡೋನಿಯದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನು ಬಿ.ಸಿ.ಇ. 327ರಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?

- ಪರ್ಷಿಯನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೈಕೆಳಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸುವುದು.
- ಗ್ರೀಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು.

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೈರಸನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕುರಿತಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳೊಳಗಿನ ಅನೈಕ್ಯತೆಯು ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅವನ ನಂತರ ಒಂದನೆಯ ಡೇರಿಯಸ್ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಸಿಂಧೂ, ಪಂಜಾಬ್ ಎಂಬೀ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಪರ್ಷಿಯಾದವರ ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನ ಆಕ್ರಮಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ನಾವು ನೋಡೋಣ.

ಪರ್ಷಿಯಾ	ಮೆಸಿಡೋನಿಯಾ
♦ ಪರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ನಡುವೆ ವಾಣಿಜ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ♦ ಖರೋಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಬರವಣಿಗೆಯು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ♦ ಪರ್ಶಿಯಾದ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ♦ ಭಾರತದ ಪಂಡಿತರು, ಚಿಂತಕರಿಗೆ ಪರ್ಷಿಯಾದವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಲಭಿಸಿತು.	♦ ಯುರೋಪಿನೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವು ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು. ♦ ನೆಲ ಮತ್ತು ಜಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡವು. ♦ ಭೌಗೋಳಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದುವು. ♦ ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿತು. ♦ ಗ್ರೀಕ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಲೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು.

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನ ಚಿತ್ರವಿರುವ ನಾಣ್ಯ

ಪರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಮೆಸಿಡೋನಿಯಾಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿರಿ.

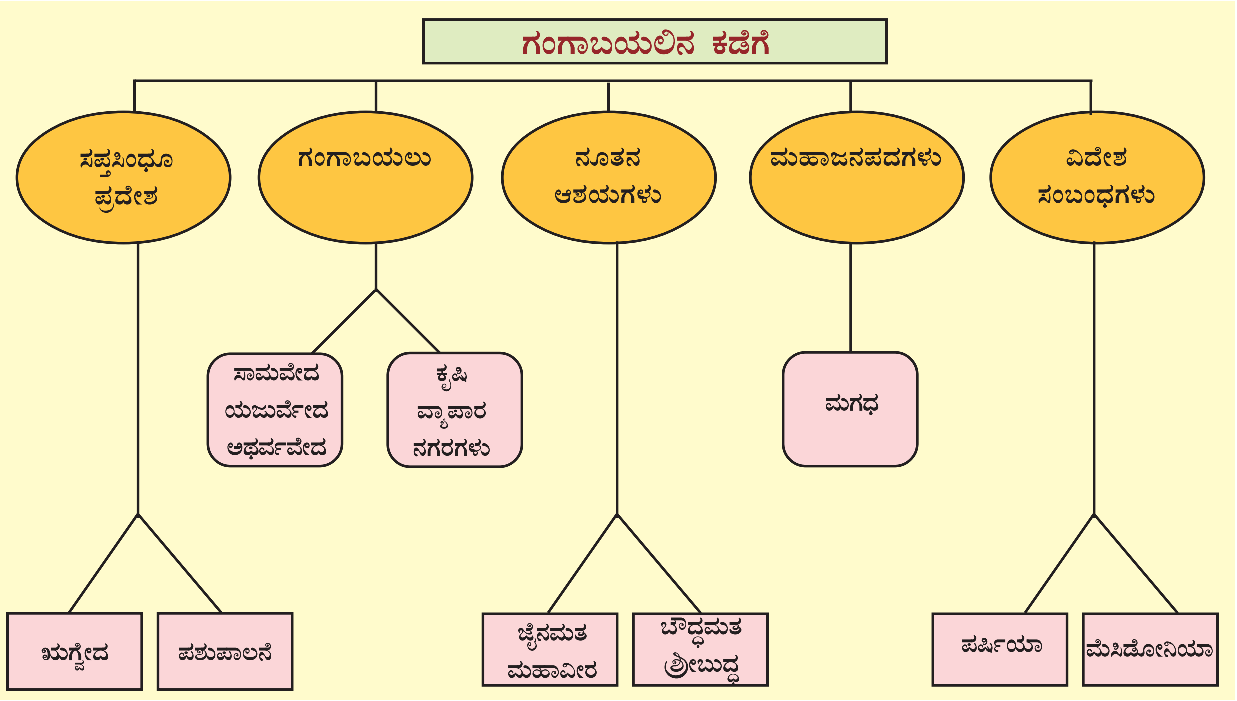

ಕ್ರೋಢೀಕರಣ

- ಇಂಡೋ-ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದವರನ್ನು ಆರ್ಯರೆಂದು ಕರೆದರು.
- ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆಯು ಆರ್ಯರ ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆದಾಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು.
- ಗ್ರೋತ್ರಾಧಾರಿತವಾದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರು.
- ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಯುಧಗಳ ಬಳಕೆಯು ಆರ್ಯರು ಗಂಗಾಬಯಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.
- ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆದಾಯ ಮಾರ್ಗ ಕೃಷಿಯಾಯಿತು.
- ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದುವು.
- ರಾಜಾಡಳಿತವು ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- ಬಿ.ಸಿ.ಇ. ಆರನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಾಗುವಾಗ ನೂತನ ಆಶಯಗಳು ಮೂಡಿಬಂದವು
- ಭಾರತ ಅರ್ಧದ್ವೀಪದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಾಗಿ 16 ಮಹಾಜನಪದಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು.
- ಮಗಧವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರ ರಚನೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು.
- ಪರ್ಷಿಯಾದವರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮೆಸಿಡೋನಿಯಾದವರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವು ಆರಂಭವಾಯಿತು..

ಪ್ರಧಾನ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವವುಗಳು

- ಆರ್ಯರ ಆರಂಭಕಾಲದ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಆರ್ಯರು ಗಂಗಾಬಯಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರಲಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆರ್ಯರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಆರ್ಯರು ಗಂಗಾಬಯಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಅನಂತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳು ಬೆಳೆದುಬರಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನೂತನ ಮತಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಮಗಧವು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾದುದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನಪದಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ವಿದೇಶಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ

- "ಸಪ್ತಸಿಂಧೂಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ ಆರ್ಯರು ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೂ ಜಾನುವಾರು ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿತ್ತು." ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ
- ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಯೋಗವು ಆರ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲುಂಟುಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಗಂಗಾದಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದಾಗ ಆರ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಮತಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿರಿ.
- ಎ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವವುಗಳನ್ನು ಬಿ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬರೆಯಿರಿ.

ಎ	ಬಿ
ಒಂದನೆಯ ಡೇರಿಯಸ್	ಗೋತ್ರ ಸಭೆ
ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್	ಮಹಾಜನಪದ
ಸಭೆ	ಮೆಸಿಡೋನಿಯಾ
ಮಗಧ	ಪರ್ಷಿಯಾ

ಸ್ವಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ
ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಏಷ್ಯಾದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಯುರೋಪಿಗೂ ಇರುವ ಜನರ ವಲಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶದೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ಇಂಡೋ-ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳೊಳಗಿರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆರ್ಯರು ಗಂಗಾ ಸಮತಲದವರೆಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾದುದನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ಸ್ಥಿರವಾಸ ಆರಂಭಿಸಿದ ಆರ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮತ-ಭೌತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ಮಗಧವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			
ವಿದೇಶೀ ಸಂಬಂಧಗಳು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.			

09

ಮಗಧದಿಂದ ಥಾನೇಶ್ವರದ ವರೆಗೆ

ರಾಜನು ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ಮೆರವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನ ಸುತ್ತಲೂ ಆಯುಧಧಾರಿಣಿಗಳಾದ ವನಿತೆಯರು ಅಂಗರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಯಾರಿಂದಾದರೂ ತನಗೆ ಅಪಾಯ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಭಯವು ರಾಜನಿಗಿತ್ತು. ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ರುಚಿನೋಡಿದ ನಂತರವೇ ರಾಜನು ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಿರಂತರವಾದ ಎರಡು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೆಗಸ್ತನೀಸ್ (ಇಂಡಿಕ)

ಇದು ಬಿ.ಸಿ.ಇ. ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಗ್ರೀಕ್ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಮೆಗಸ್ತನೀಸನು ತಾನು ನೋಡಿದ ಅರಮನೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವಾದ 'ಇಂಡಿಕಾ' ದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಾಡಳಿತದ ಕುರಿತು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

- ರಾಜನಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ರಕ್ಷಣೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
-

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವುದು ಬಿ.ಸಿ.ಇ. 321ರಲ್ಲಿ ಮಗಧ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಅರಮನೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಮೆಗಸ್ತನೀಸನು ಬರೆದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರವು ಮೌರ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

> **"ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವವನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸದವನೂ ಆದ ರಾಜನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಳುವವನಾದರೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ವಿನಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಸಂಪತ್ತು ಗಳಿಸಿ ಜನರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು. ಆಲಸ್ಯ, ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವುದು. ಅಹಂಕಾರ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು, ಅಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು."**
>
> **ಆಶಯ: ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ**

ಇದು ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆರಿಸಿದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ರಾಜನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳು ನಮಗೆ ಇದರಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ?

ಕೌಟಿಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ತಕ್ಷಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದ ಕೌಟಿಲ್ಯನು ನಂತರ ಮೌರ್ಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು. ಚಾಣಕ್ಯ, ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತ ಎಂಬೀ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕೌಟಿಲ್ಯನು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ' ವನ್ನು 1909ರಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಇಟಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಜ್ಞನೂ ಚರಿತ್ರೆಗಾರನೂ ಆಗಿರುವ ಮಾಕ್ಯವೆಲ್ಲಿಯ 'ಪ್ರಿನ್ಸ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಜನರು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ರಾಜನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು.
-
-

ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಇರಬೇಕಾದ ಏಳು ಅನಿವಾರ್ಯ ಘಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೌಟಿಲ್ಯನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಾಂಗಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಏಳು ಘಟಕಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ದೇಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

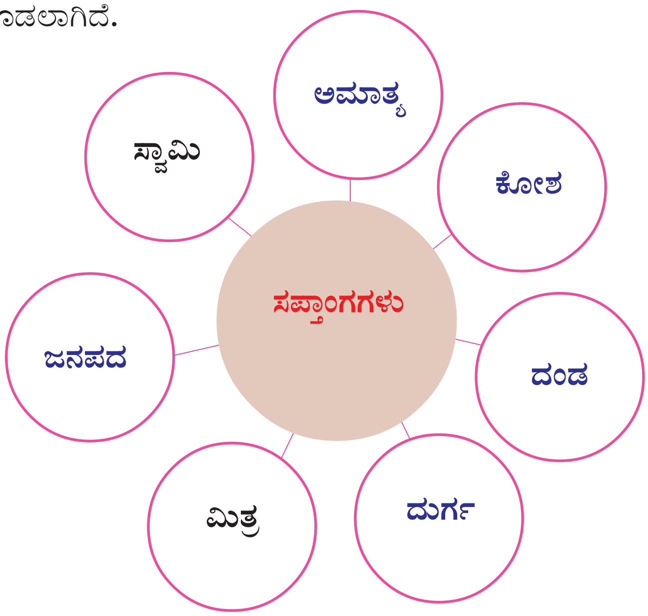

ಸಪ್ತಾಂಗಗಳು	
ಸ್ವಾಮಿ	ರಾಜ
ಅಮಾತ್ಯ	ಮಂತ್ರಿ/ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ಕೋಶ	ಖಜಾನೆ/ತೆರಿಗೆ
ದಂಡ	ನೀತಿ/ನ್ಯಾಯ
ದುರ್ಗ	ಸೈನ್ಯ/ಕೋಟೆ
ಮಿತ್ರ	ಗೆಳೆತನ
ಜನಪದ	ಪ್ರದೇಶ